

Preklopna vezja

5. poglavje: Programirljive odločitvene strukture

Programirljive odločitvene strukture

Programirljivost

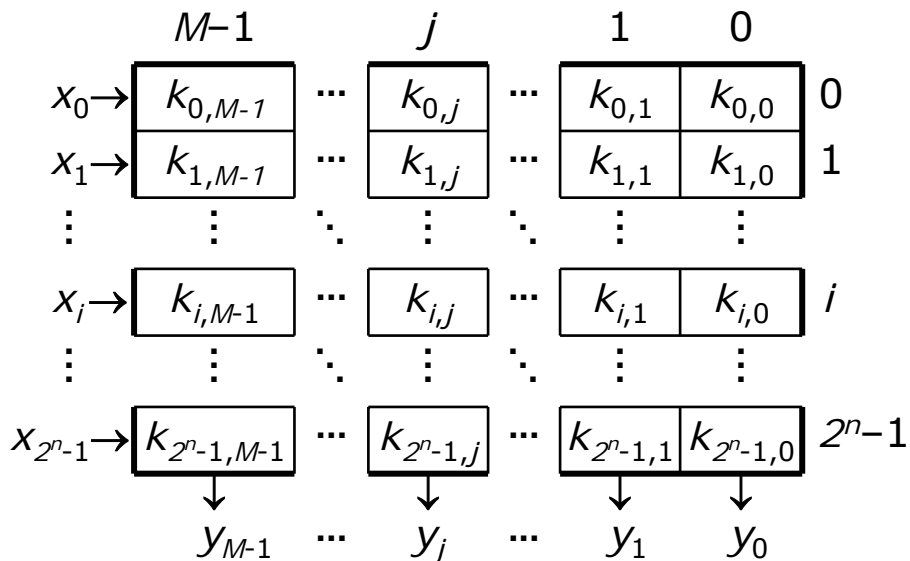
- v kombinacijskih vezjih, ki smo jih obravnavali v prejšnjem poglavju, so povezave med logičnimi vrati vnaprej določene in nespremenljive – pravimo, da vezja niso programirljiva
- v tem poglavju pa bomo spoznali več programirljivih vezij, v katerih nekatere povezave v notranjosti določa uporabnik:
  - programirljivi bralni pomnilnik (**PROM**),
  - izbrisljivi PROM (**EPROM**),
  - električno izbrisljivi PROM (**EEPROM**),
  - EEPROM s hitrim izbrisanom (**Flash**)
  - programirljivo logično mrežo (**PLA**),
  - programirljivo logično polje (**PAL**)

Programirjive odločitvene strukture

Pomnilna mreža

- pomnilna mreža je struktura, ki v notranjosti hrani urejeno M -terico M -bitnih besed, z zunanostjo pa jo povezuje M 1-bitnih vhodov in M 1-bitnih izhodov, ki delujejo kot en M -bitni (vektorski) izhod

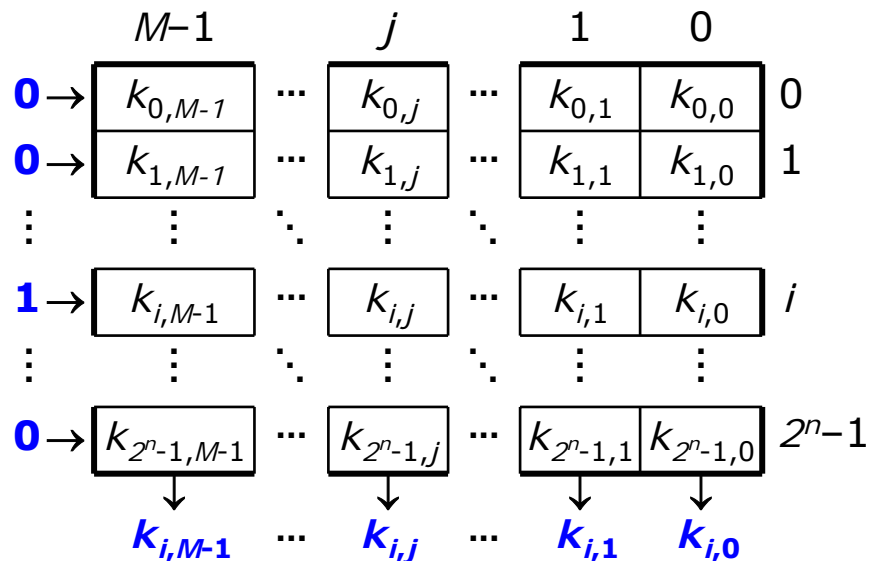

Programirjive odločitvene strukture

Pomnilna mreža

- pomnilna mreža je struktura, ki v notranjosti hrani urejeno N -terico M -bitnih besed, z zunanostjo pa jo povezuje N 1-bitnih vhodov in M 1-bitnih izhodov, ki delujejo kot en M -bitni (vektorski) izhod
- na izhodu dobimo tisto besedo, na vhodu katere je enica

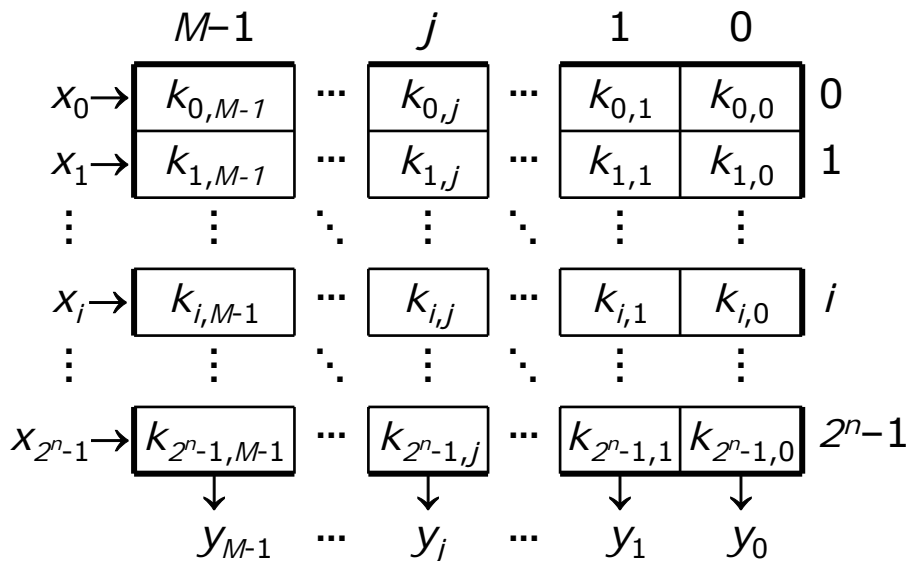

Programirjive odločitvene strukture

Pomnilna mreža

- pomnilna mreža je struktura, ki v notranjosti hrani urejeno N -terico M -bitnih besed, z zunanostjo pa jo povezuje N 1-bitnih vhodov in M 1-bitnih izhodov, ki delujejo kot en M -bitni (vektorski) izhod
- na izhodu dobimo tisto besedo, na vhodu katere je enica

- vhodno-izhodne povezave mreže torej podaja izraz

$$y_j = \sum_{i=0}^{N-1} x_i k_{i,j}$$

ali matrično

$$\underline{y} = \underline{x} \Sigma \& \underline{K}$$

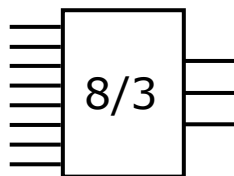
kjer ima lahko le eden od vhodov x_i vrednost 1

Programirjive odločitvene strukture

Pomnilna mreža

- spomnimo se, kako deluje kodirnik: če je na i -tem vhodu enica, na preostalih pa ničle, dobimo na izhodu M -bitni vektor, ki predstavlja M -bitni zapis kode (binarne, BCD, ...) za število i

binarni kodirnik 8/3
($M=3$) in njegova
pravilnostna tabela

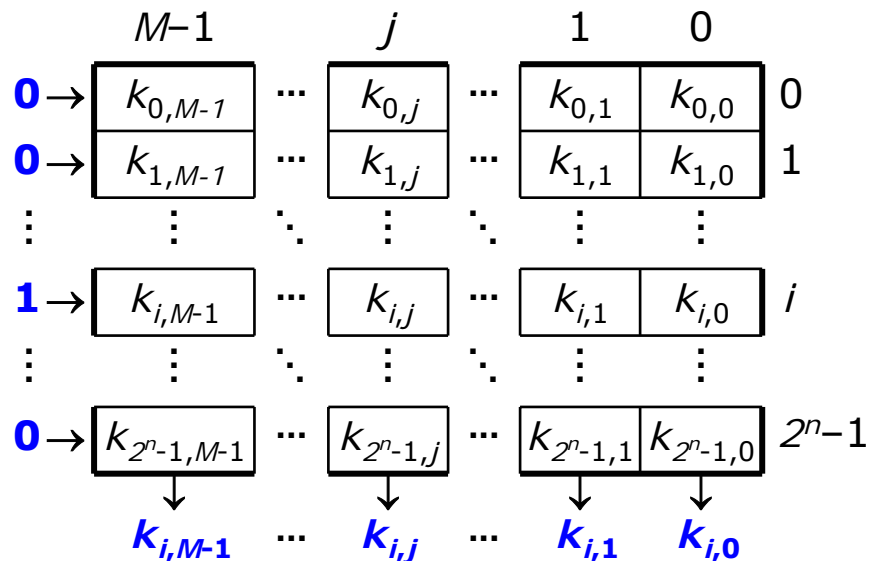
x_0	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	y_2	y_1	y_0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1
0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0
0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1
0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0
0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1

Programirjive odločitvene strukture

Pomnilna mreža

- tudi **pomnilno mrežo lahko obravnavamo kot kodirnik**, le da izhodni vektor $\{k_{i,0}, k_{i,1}, \dots, k_{i,M-1}\}$ v splošnem ni ena standardnih kod za število i , temveč poljubno zaporedje M bitov, ki smo ga zapisali (programirali) v i -to vrstico mreže

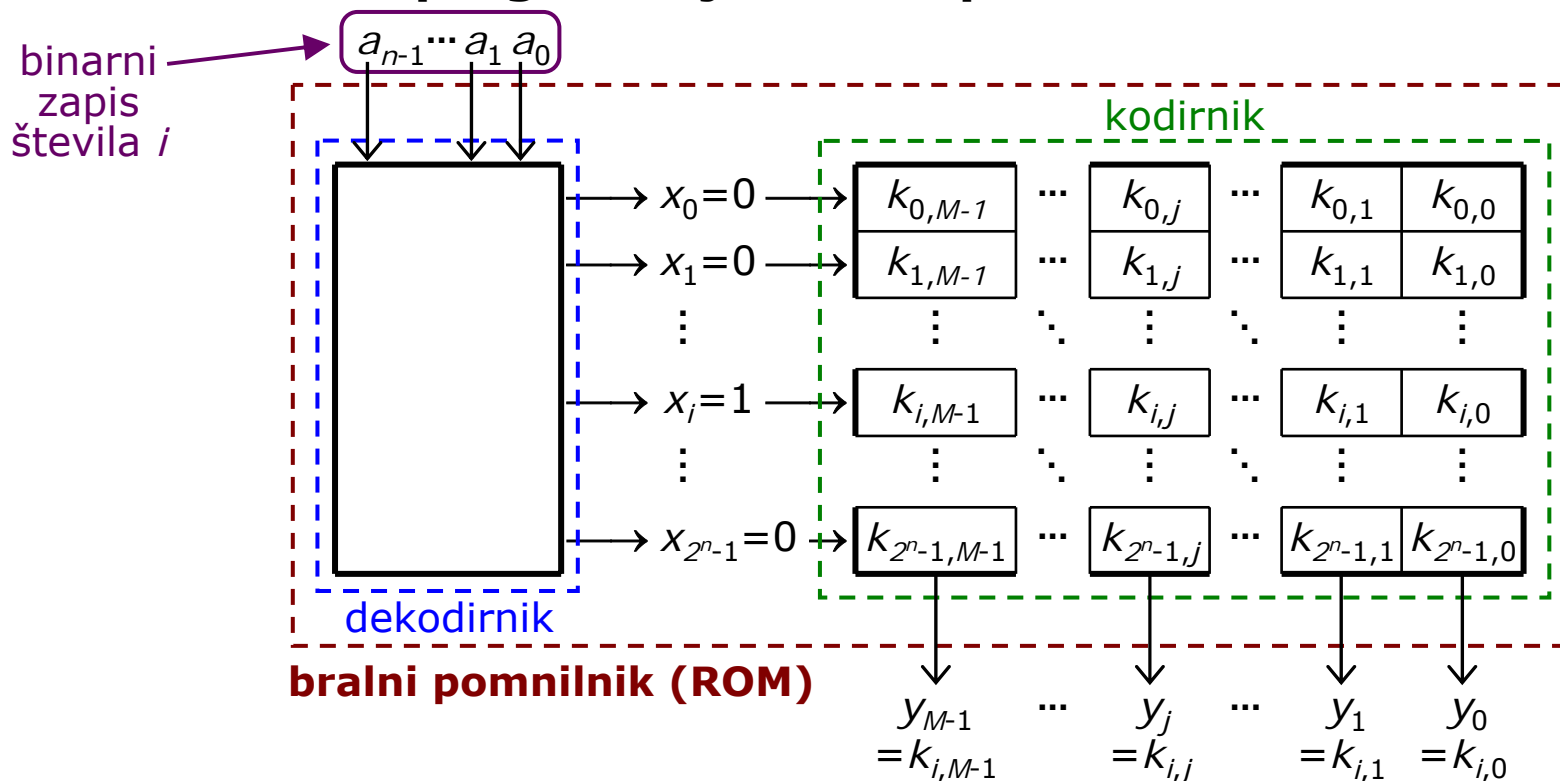
- zagotoviti moramo še, da bo v vhodnem vektorju $\underline{x}$ enica le v i -ti vrstici, ki jo želimo brati
- vhode mreže povežemo na izhode dekodirnika iz binarne kode, na vhode le-tega pa pripeljemo binarni zapis števila i

Programirljive odločitvene strukture

Programirljivi bralni pomnilnik (PROM)

- iz binarnega dekodirnika in splošnega, programirljivega kodirnika smo sestavili **programirljiv bralni pomnilnik**:

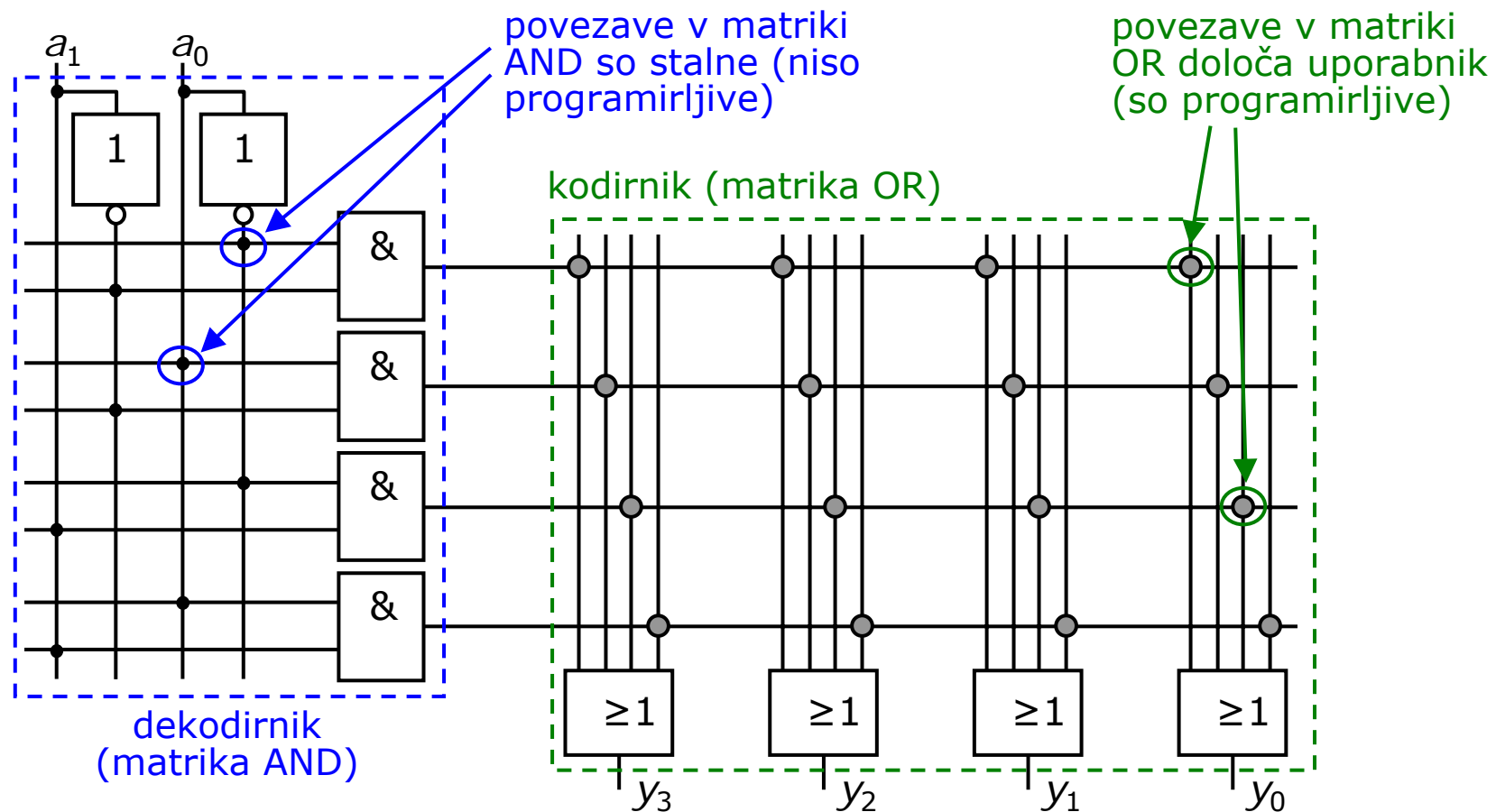

Programirljive odločitvene strukture

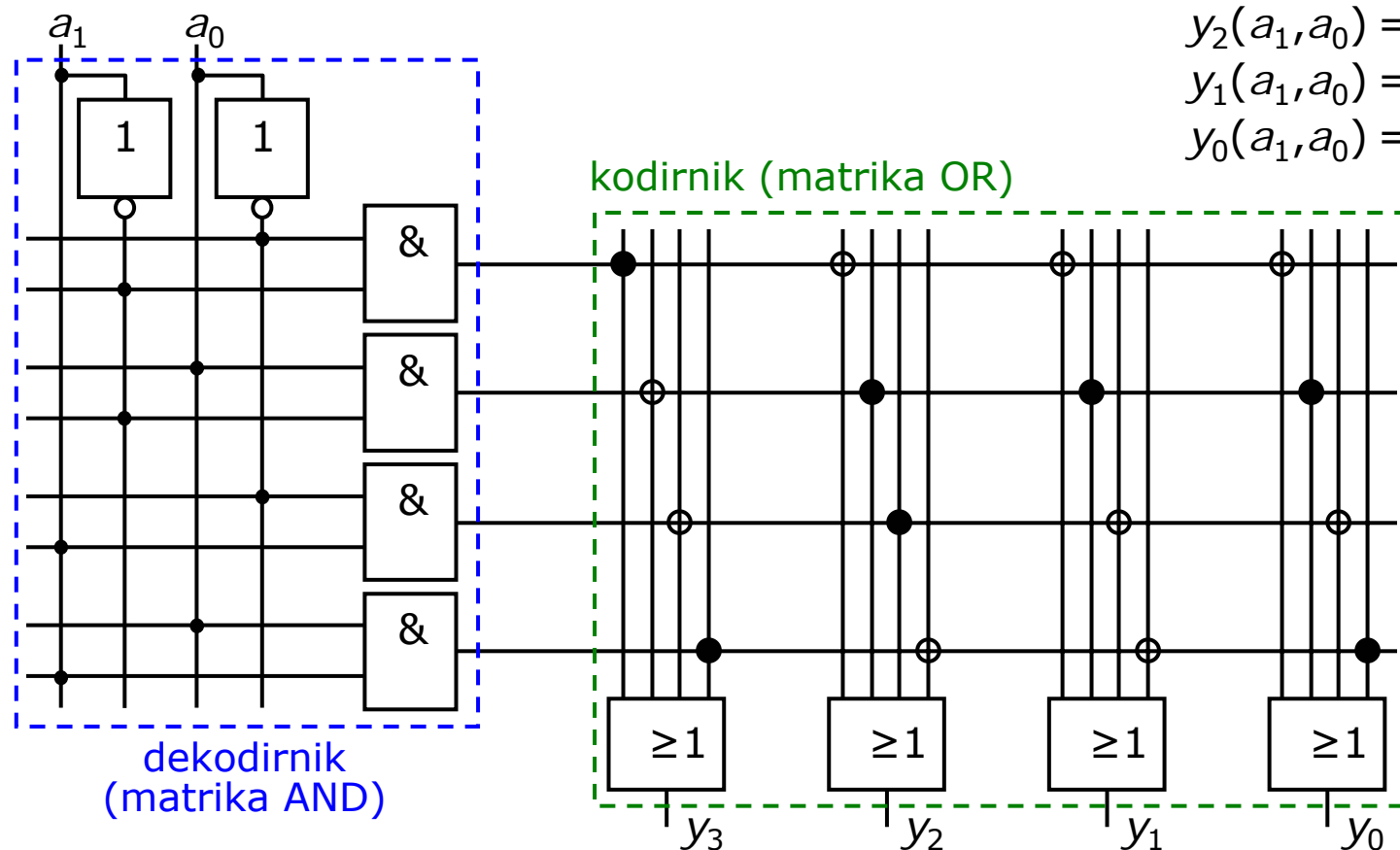
Programirljivi bralni pomnilnik (PROM)

Programirjive odločitvene strukture

Programirljivi bralni pomnilnik (PROM)

$$y_3(a_1, a_0) = \bar{a}_1 \bar{a}_0 + a_1 a_0$$

$$y_2(a_1, a_0) = \bar{a}_1 a_0 + a_1 \bar{a}_0$$

$$y_1(a_1, a_0) = \bar{a}_1 a_0$$

$$y_0(a_1, a_0) = \bar{a}_1 a_0 + a_1 a_0$$

Programirljive odločitvene strukture

Izvedbe pomnilnika PROM

- prvotni **programirljivi bralni pomnilnik** (*angl. Programmable Read-Only Memory, PROM*) je enkrat električno zapisljiv: povezave so varovalke, ki jih prežgemo z visoko napetostjo (10-30 V); z vsako prežgano varovalko izbrišemo enega od mintermov v eni od izhodnih funkcij $y_j(a_k, a_{k-1}, \dots, a_1, a_0)$
- v **izbrisljivem PROM** (*angl. Erasable PROM, EPROM*) so povezave unipolarni (MOS) tranzistorji, v katerih z visoko napetostjo (10 V) ustvarimo trajno neprevodno plast; ob izpostavitvi ultravijolični svetlobi (valovna dolžina ~ 235 nm) se ta plast poruši, kar omogoči ponovno programiranje

32 KB (256 Kbit) EPROM
M27C256B
(ST Microelectronics)

Programirjive odločitvene strukture

Izvedbe pomnilnika PROM

- **električno izbrisljivi PROM** (*angl. Electrically Erasable PROM, EEPROM*) omogočajo brisanje z izpostavitvijo vezja električnemu polju, ki na tranzistorjih ustvari napetost nasprotne polaritete od tiste, ki jo uporabljamo za pisanje; tako pisanje kot brisanje poteka korakoma po zaporednih besedah (byte-ih) pomnilnika
- **EEPROM s hitrim izbriso (Flash)** omogoča pisanje in brisanje po blokih, npr. po 512 besed naenkrat; zaradi svoje hitrosti postopoma izrinja vse zgoraj naštete izvedbe iz uporabe; tipična primera sodobne uporabe sta vezje BIOS v osebni računalnik in pomnilniška enota USB ("USB ključ")

pomnilnik Flash
K9K2068 (Samsung,
vezje na desni) v
pomnilniški enoti USB

Programirljive odločitvene strukture

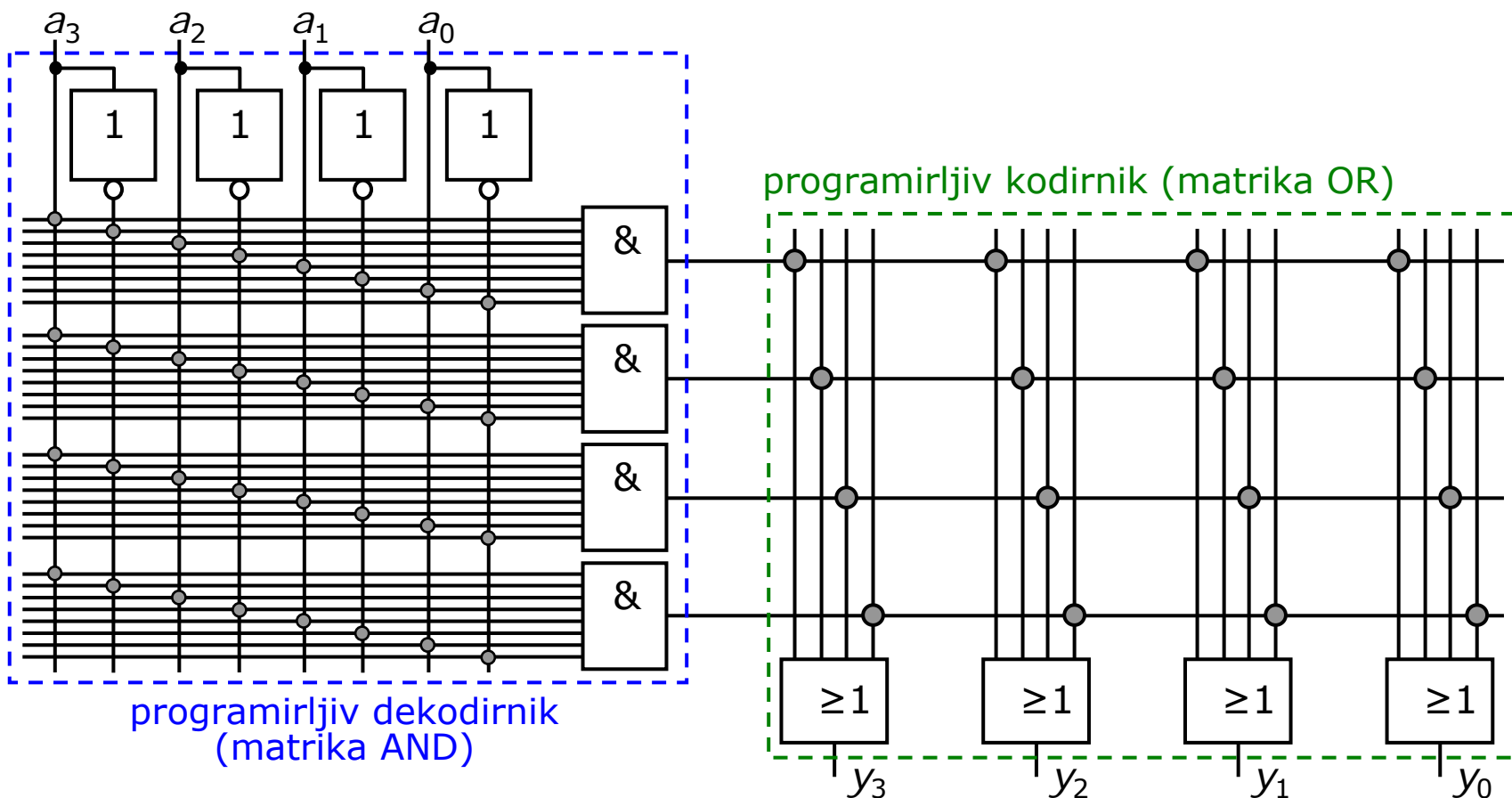
PROM in PLA

- v vseh naštetih izvedbah PROM obsežnost dekodirnika eksponentno narašča s številom vhodnih spremenljivk
- bralni pomnilniki so zato veliki, dragi in hkrati počasni
- v **programirljivi logični mreži** (angl. **Programmable Logic Array, PLA**) sta prvi dve težavi zmanjšani tako, da je programirljiv tudi dekodirni del pomnilnika, t.j. matrika AND

Programirjive odločitvene strukture

Programirljiva logična mreža (PLA)

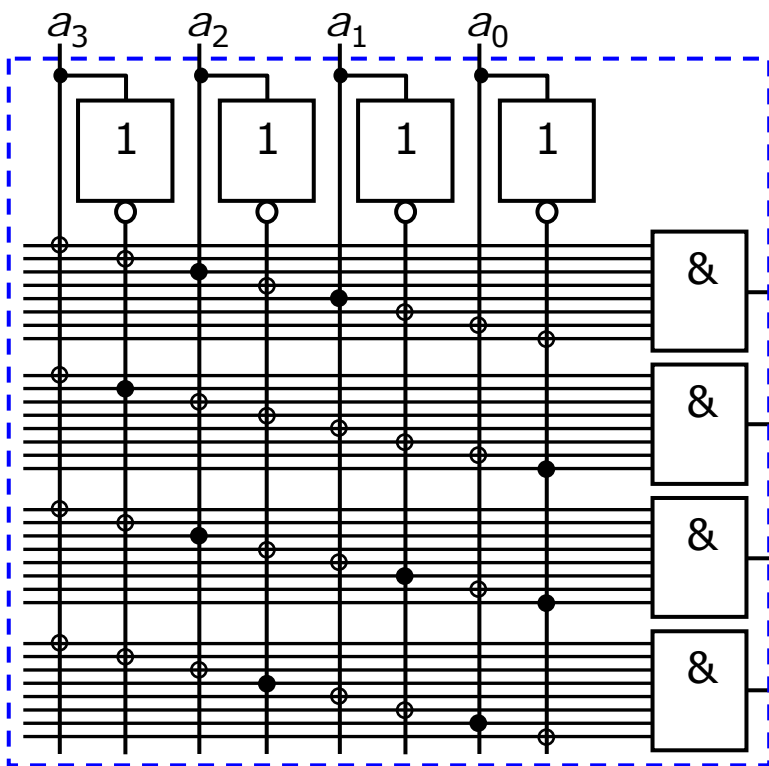

Programirjive odločitvene strukture

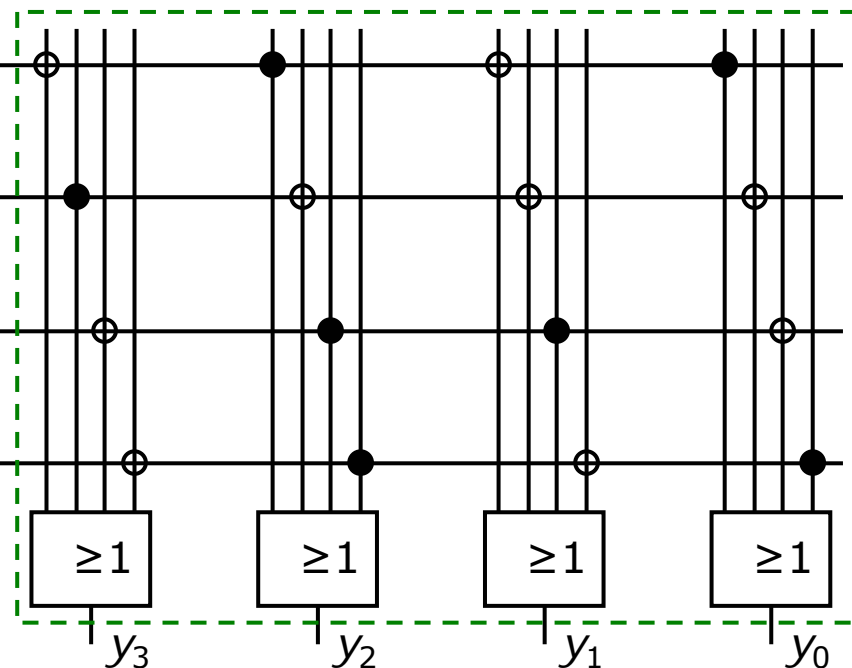
Programirljiva logična mreža (PLA)

$$y_3(a_3, a_2, a_1, a_0) = \bar{a}_3 \bar{a}_0$$
$$y_2(a_3, a_2, a_1, a_0) = a_2 a_1 + a_2 \bar{a}_1 \bar{a}_0 + \bar{a}_2 a_0$$
$$y_1(a_3, a_2, a_1, a_0) = a_2 \bar{a}_1 \bar{a}_0$$
$$y_0(a_3, a_2, a_1, a_0) = a_2 a_1 + \bar{a}_2 a_0$$

programirljiv dekodirnik
(matrika AND)

programirljiv kodirnik (matrika OR)

Programirljive odločitvene strukture

PLA in PAL

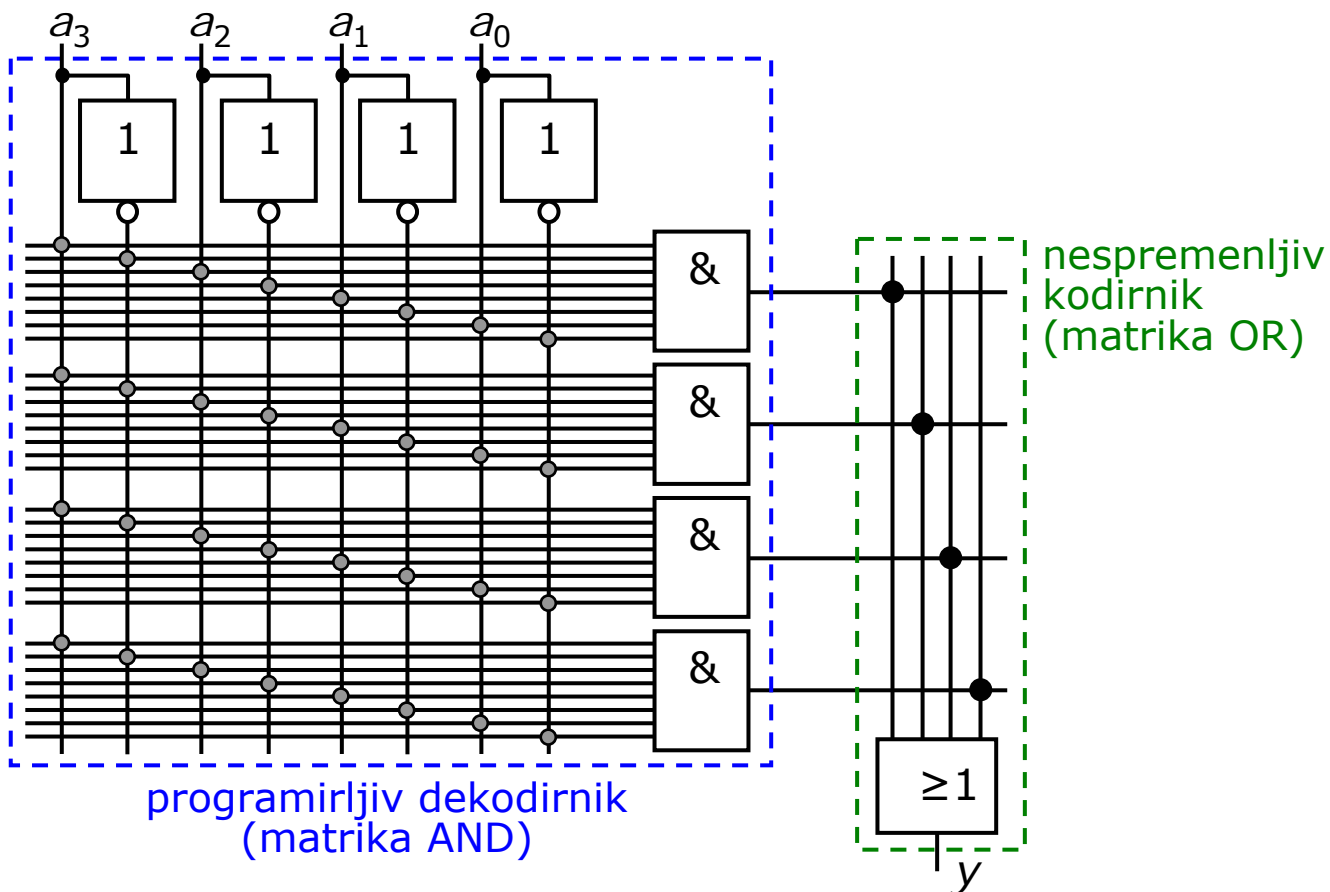
- z vezjem PLA lahko realiziramo bolj obsežne funkcije kot z vezjem PROM s primerljivim številom vrat, hitrosti obeh pa sta primerljivi
- v **programirljivem logičnem polju** (angl. **Programmable Array Logic, PAL**) je programirljiva le matrika AND, matrika OR pa je nespremenljiva; takšno vezje deluje hitreje kot PAL, a je precej manj fleksibilno

Programirjive odločitvene strukture

Programirljivo logično polje (PAL)

Programirjive odločitvene strukture

Programirljivo logično polje (PAL)

